P Á L Y Á Z A T I B E S Z Á M O L Ó

Nemzeti Kulturális Alap Múzeumok Kollégiuma

Hazai és nemzetközi kulturális örökségvédelmi, műemléki és régészeti konferenciák, rendezvények, kiállítások, mesterkurzusok és szakmai továbbképzések megrendezésének, valamint a kapcsolódó kiadványok megjelentetésének támogatása
altéma: 207108

Örökségünk védelme és jövője 6. – Itália öröksége Egerben tudományos konferencia

Pályázati azonosító: 204108/01633

Dobó István Vármúzeum Dobó-bástya konferencia terme
2021. szeptember 23–24.

Az egri Dobó István Vármúzeum egy kétnapos konferenciát rendezett *Örökségünk védelme és jövője 6. – Eger és Itália* címmel, mely igyekezett feldolgozni azokat a kulturális, szellemi, egyházi kapcsolatokat, melyek városunkat e nagy múltú kultúrával rendelkező országhoz kötik. Örökségünk védelme és jövője címmel 2014-ben rendeztünk először konferenciát, mely az egri vár fejlesztéseinek régészeti, (hely)történeti, művészettörténeti közegéből kiindulva mutatta be a legújabb kutatások eredményeit. Az ezt követő három (2016, 2017 és 2018) évben a vár régészeti kutatásairól, az elvégzett restaurálási és műtárgyvédelmi munkákról esett szó, majd pedig kertjeink kutatásáról, rehabilitációjáról szerveztünk konferenciát. 2019-ben a Nemzeti Kastély és Nemzeti Várprogram keretében elvégzett ásatások, feltárások eredményeit, valamint a műemlékek rekonstrukciók utáni hasznosulását mutatták be előadóink.

Az eredetileg 2021 áprilisára tervezett konferenciát a pandémia miatt szeptember 23–24-én tartottuk meg. A felkért előadók visszajelzései alapján a téma egyre szerteágazóbb lett: időben egészen a késő középkorig, korai reneszánszig – kiemelten Estei Hippolit püspökségéig – nyúlt vissza, s az újkori barokkon, a 19. századi klasszicizmuson és romantikán át ívelt a modern, emlékezetkultúrával átszőtt tudományos és levéltári kutatásokig. Tematikájában a hadtörténetről, hadiépítészetről, az ország dolgait meghatározó politika- és egyháztörténetről, levelezésekben, számadásokban fennmaradt személyekről, eseményekről, a barokk főpapjaink (Erdődy Gábor, Barkóczy Ferenc, Eszterházy Károly) római Collégiumából hozott attitűdjéről, Itália kulturális vagy éppen építészeti, társadalmi mintáinak átplántálásáról, valamint az irodalomról, oktatásról és a hétköznapokról is beszélt. Kiemelt terület volt a levéltári kutatások bemutatása. De ugyan így a képzőművészetről (Pyrker János László érsek építkezéseinek és velencei képgyűjteményének, vagy könyvtárának inspiráló erejéről), a 19. század végi múzeumalapításról is szó esett.

Az előadók között kiemelten a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és Vestigia kutatócsoportjának történész-nyelvész munkatársait, valamint az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem történész és irodalomtörténész oktatóit, illetve a Szépművészeti Múzeum, az Egri Érseki Látogató Központ és a Dobó István Vármúzeum művészettörténészeit tisztelhettük. Ezúton is köszönjük, hogy elfogadták felkérésünket. A felkért kutatók közül a részvételt a járványhelyzet miatt, illetve a tervezett dátum módosulása és egyéb elfoglaltságok miatt sajnos többen nem tudták vállalni: Dr. E. Kovács Péter, Dr. Bitskey István, Dr. Sárközi Péter, Dr. Havasi Krisztina, Mlakár Zsófia. A

bizonytalanságok miatt a külföldi előadók felkéréséről is lemondtunk. Az ő sajnálatos távolmaradásuk ellenére is megvalósult gazdag program is azt bizonyítja, hogy a téma olyan gazdag, hogy nem csupán két, de több napot is kitölthetett volna az előadások sora. Reméljük, hogy a jövőben lesz még lehetőségünk arra, hogy Itália és Eger történeti és kulturális kapcsolatainak feltárása tovább folytatódjon.

A különböző szakterületekről meghívott szakértő előadók – 14 témával – interdiszciplinaritása miatt is a tanácskozást eredményesnek és fontosnak értékelték, a laikus, érdeklődő közönség pedig kimondottan hasznosnak minősítette a kutatások ilyen jellegű nyilvánosságra kerülését, melyet jelenlétükkel (több, int 60 fő a két nap alatt) bizonyítottak. A hasonló témában és közegben kutató szakemberek a személyes találkozás lehetőségét is fontosnak tartották, s megfogalmazódott általuk, hogy a kulturális örökség kutatásának, védelmének és jövőjének társadalmi és gazdasági potenciálja kibontakoztatása érdekében e rendezvénysorozat folytatása fontos küldetése múzeumunknak.

A konferencia szervezője: H. Szilasi Ágota művészettörténész, osztályvezető főmuzeológus volt.

Az elhangzott előadásokat – csak úgy, mint a megelőző konferenciák alkalmával – egy tanulmánykötetben jelentettük meg. Az A/4-es formátumú kiadvány tanulmányait gazdag képanyaggal és két nyelvű – olasz és angol – rezümékkel, valamint az előadók szakmai életrajzával láttuk el.

ISSN 0231-0244 (Studia Agriensia sorozat) 39. kötet
ISSN 2498-4574 (Örökségünk védelme és jövője sorozat) 6. kötet

Szerkesztette és a szövegeket gondozta: H. Szilasi Ágota
Grafikai tervezés, nyomdai előkészítés: Erdős Aranka és M+H Bt.
Angol fordítás: Johnson Andrea
Olasz fordítás: Dr. Domokos György
Nyomdai munkák: Valdenor kft.
Felelős kiadó: Dobó István Vármúzeum

TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

Dobó István Vármúzeum, Dobó-bástya konferenciaterme

2021. szeptember 23. csütörtök

Érkezés, regisztráció: 9:00 – 9:30
Köszöntők: 9:30 – 10:00

10:00 – 11:00 Hippolito d'Este püspök és egri udvartartása

Dr. KRISTÓF ILONA (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Intézet, főiskolai docens):
Hétköznapok és ünnepek Egerben a 16. század fordulóján
BÉRES CSENGE JÚLIA (Szépművészeti Múzeum Régi Képtár, művészettörténész):
Ippolito d'Este és Raffaello budapesti ifjúja

11:00 – 12:00 állandó kiállítás megtekintése
12:00 – 13:00 ebéd

13:00 – 14:00
Dr. DOMOKOS GYÖRGY (Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- ésTársadalomtudományi Intézet, egyetemi docens):
Estei Hippolit bíboros egri kormányzója, Ercole Pio beszámolója Magyarországról (1508–1510 között)
Dr. W. SOMOGYI JUDIT (PPKE BTK Klasszikus és Újlatin Nyelvek Intézete, Olasz tanszék – egyetemi adjunktus):
Giuliano Caprili magyarországi levelei

14:00 –14:30 kávészünet

14:30 – 16:00 Hadtörténet

KANÁSZ VIKTOR (MTA-PPKE Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport történésze):
Girolamo Martinengo nunciusés Eger 1552. évi ostroma
Dr. F. MOLNÁR MÓNIKA (Bölcsészettudományi Kutatóközpont,Turkológiai munkacsoport):
Antonio Caraffa és Eger felszabadítása a török alól (1687)
Dr. VERŐK ATTILA (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Intézet, tanszékvezető, egyetemi docens):
Itáliai vonatkozások Zinzendorf egri várkapitány 1705-ös leírásában, a Prágában megtalált kéziratok alapján

16:00 – 16:30 Szakmai eszmecsere a nap előadásairól
18:00 vacsora

2021. szeptember 24. péntek

9:00 –11:00 Eger és az egyházi kapcsolatok – Róma...

Dr. PINTÉR MÁRTA ZSUZSANNA (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Nyelv-és irodalomtudományi Intézet, egyetemi tanár):
Itáliai hatások az egri színházi életben 1810-ig
Dr. KUSPER JUDIT (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, egyetemi docens):
Eger és Itália irodalmi vonatkozásai
Dr. TUSOR PÉTER (MTA-PPKE Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport, tudományos tanácsadó, egyetemi docens):
Egy egri püspök itáliai iratai 1617-ből (Erdődy János kánoni processzusa a frascati Aldobrandini-levéltárban)
BÁNRÉVI MÓNIKA: 18. századi egri püspökök (Erdődy Gábor, Barkóczy Ferenc, Eszterházy Károly) itáliai kapcsolatrendszere

11:00 – 11:30 kávészünet

11:30 – 12:30 Pyrker János László és a 19. századi művészeti és egyházi kapcsolatok

Dr. LUDÁNYI GABRIELLA (Eszterházy Károly Főiskola, nyugalmazott művészettörténész):
Pyrker érsek egri székesegyháza és szobordíszei
KÖVES-KÁRAI PETRA (Egri Érseki Látogató Központ, művészettörténész muzeológus):
A velencei mechitáristák emlékezete Pyrker János László egri érsek hagyatékában

12:30 – 13:30 ebéd és kávészünet

13:30 – 14:00 Még egy kis képekbe zárt Itália (helyszín: Ziffer Sándor Galéria, Kossuth L. utca 17.)

H. SZILASI ÁGOTA (Dobó István Vármúzeum, művészettörténész):
Az Egri Képtár legszebb itáliai festményei Dosso Dossitól Kovács Mihályig (1818–1892)

14:00 Szakmai eszmecsere a nap előadásairól, konferenciazárás

Nemzeti Kulturális Alap

P Á L Y Á Z A T I B E S Z Á M O L Ó

2021. SZEPTEMBER 23. (CSÜTÖRTÖK)

Hippolito d'Este püspök és egri udvartartása

HÉTKÖZNAPOK ÉS ÜNNEPEK EGERBEN A 16. SZÁZAD FORDULÓJÁN

DR. KRISTÓF ILONA
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Intézet, főiskolai docens

1999-ben szerzett történelem-latin irodalom és nyelvtan tanári szakon egyetemi diplomát a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, Társadalom- és egyháztörténet a középkori Magyarországon a honfoglalástól Mohácsig c. speciális képzéssel kiegészítve. 1999–2002 között a Debreceni Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájában ösztöndíjas doktoranduszként folytatta tanulmányait. 2009-ben védte meg disszertációját, Egyházi középréteg a későközépkori Váradon (1440–1526) címmel. 1998–2001 között óraadó ösztöndíjasként tanított a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen latin nyelvet. 2001 óta tanít az egri Eszterházy Károly Főiskolán, majd 2016 óta az Eszterházy Károly Egyetemen, 2021. aug. 1-től az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen. Jelenlegi beosztása: főiskolai docens. Kutatási területe a Hunyadi- és Jagelló-kori társadalom- és művelődéstörténet. 2018 óta a Vestigia kutatócsoport tagja. Az olaszországi forrásfeltáráson belül, kiemelt figyelmet fordít a 15–16. század fordulójának Egerre vonatkozó levéltári anyagának feldolgozására. Számos szakmai tanulmány mellett több kötet szerkesztésében közreműködött, egy monográfia szerzője.

Az elhangzott művelődéstörténeti előadás már kiadott és a Vestigia kutatócsoport által feltárt, kiadatlan források anyagán alapult. Bakóc Tamás és Estei Hippolit számadáskönyvei,

a 15–16. század fordulójának egri vonatkozású diplomáciai levelezései adják a kutatás forrásbázisát. Az előadásban bemutatásra került az egri püspöki udvar hétköznapi működését, kapcsolattartását a ferrarai fejedelmi udvarral. A dolgos mindennapok és az ünnepek szemszögéből kísérletet tett a püspöki udvar rétegzettségének a bemutatására, külön figyelmet fordítva azokra az időszakokra, amikor Eger püspökei székhelyükön tartózkodtak. A kötetben megjelenő tanulmány a kutatás forrásbázisát kibővítve Bakóc Tamás és Estei Hippolit számadáskönyvei, a 15–16. század fordulójának egri vonatkozású diplomáciai levelezései adják. Estei Hippolit főpapi helyettesítésének a kérdését vizsgálja. A középkori főpapok udvari, diplomáciai tevékenységük folytán igen kevés időt töltöttek püspöki székhelyükön. A gazdasági ügyeket, a bevételeket, a püspöki udvar kiadásait a püspök által megbízott jószágkormányzó (gubernator) intézte, helynöke (vicarius) a püspököt bírói feladatai ellátásában, míg segédpüspöke (suffraganeus) a főpapi feladatokban (pontificalia) helyettesítette. A segédpüspökök a 15. századra általános püspöki hatalmat gyakoroltak, a főpapok garantálták jövedelmüket és ezáltal a helyben tartózkodást is. Mivel a segédpüspök alkalmazása egyben gazdasági kérdés is volt, a mindenkori jószágkormányzók és Estei Hippolit levélváltásaiból, a fennmaradt oklevelekből és az egri egyházmegye Liber Ordinariusából a magyar forrásadottságoktól eltérő részletességgel lehet rekonstruálni az egri suffraganeusokra háruló feladatokat és a kiválasztásuk, felszentelésük folyamatát is.

IPPOLITO D'ESTE, ÉS RAFFAELLO BUDAPESTI IFJÚJA

BÉRES CSENGE JÚLIA
Szépművészeti Múzeum Régi Képtár, művészettörténész

2020-ban végezett az ELTE Művészettörténet mesterszakán, előtte ugyanott szerezte meg az alapszakos diplomáját is. 2019 óta a Szépművészeti Múzeum Régi Képtárának munkatársa, szakterülete az itáliai reneszánsz festészet, azon belül Emilia-Romagna, Róma és Velence művészete, melyekről jelenleg is kutatásokat folytat.

„*Pulcher Hippolytus*", azaz a „szép Hippolit" – ezzel a jelzővel illeték egy versben a fiatal Ippolito d'Este bíborost, a ferrarai herceg ötödik gyermekét, akivel kapcsolatban a legutóbbi kutatások felvetették, hogy modellje lehetett Raffaello budapesti *Ifjú portréjá*nak. Az előadás majd a tanulmány célja, hogy friss képet alkothassunk arról, hogyan kapcsolódik a Szépművészeti Múzeumban őrzött festmény Ippolito d'Estéhez, aki esztergomi majd egri püspök is volt. A témát a stíluskritikai és történeti érvek megvizsgálásán túl a portrén ábrázolt ifjú ruházatának pontos elemzésével és Ippolito d'Este ábrázolásainak megvizsgálásával járom körbe. A vörös *berretta* sapka és az *alla zazzara* hajviselet alapvető ikonográfiai problémája a festménynek. A stilisztikai, ikonográfiai és a festő és portréalany életrajzaival összefüggő kérdéseket is érintette a kutatás, melyek sorba vétele és elemzése elengedhetetlen a téma körbejárásához A lehetőségét, hogy Raffaello megfestette Ippolitónak, a 15–16. századi Itália egyik jelentős alakjának az arcképét – azontúl, hogy volt alkalma és kapcsolata hozzá – a kultúrtörténeti tények is támogatják.

HERKULES ÉS TÁDÉ. ERCOLE PIO DI SAVOIA ÉS TADDEO LARDI EGRI KORMÁNYZÓK LEVELEZÉSEI ESTEI HIPPOLIT PÜSPÖKKEL (1501–1512)

DR. DOMOKOS GYÖRGY
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Intézet, egyetemi docens

1988-ban szerzett olasz szakos diplomát a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Egyetemi doktori majd PhD disszertációjában a nyelvtörténeti témával foglalkozott. Egyetemi oktatói állása mellett 17 éven keresztül tanított olasz nyelvet középiskolában, a budapesti Piarista Gimnáziumban, majd a piliscsabai Ward Mária Gimnáziumban. 1995 óta a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanára, itt habilitált olasz nyelvészetből 2001-ben. 2010 óta a Vestigia kutatócsoport tagja majd vezetője. 2016 óta a pozsonyi Comenius Egyetem Pedagógiai Karán is oktat. Kutatásának középpontjában az itáliai levéltárakban és könyvtárakban őrzött magyar vonatkozású dokumentumok számbavétele, adtabázisba rendezése, kiadása áll. Számos nyelvtörténeti és filológiai cikke mellett három Vestigia tanulmánykötet szerkesztője és egy forráskiadás szerzője.

A ferrarari születésű Taddeo Lardi 1501 és 1508, majd 1510 és 1512, a Carpi városából származó Ercole Pio di Savoia pedig a közbeeső időszakban 1508 és 1510 között volt Egerben Estei Hippolit bíboros, egri püspök kormányzója. A Ferrarában, Milánóban, Rómában időző főpap az egri egyházmegyét egyértelműen csak bevételi forrásnak tekintette, a levelezés jelentős részét a bevételek és kiadások indoklását, a pénz eljuttatásának nehézségét ecsetelő részek teszik ki. Ezek hátterében ugyanakkor kirajzolódik a korabeli Eger élete a két kíváncsi olasz gubernátor szemén keresztül: építkezések, udvari pletykákkal, verekedésekkel, vadászatokkal. Kirajzolódnak az egyházmegyéhez tartozó birtokok és ezek igazgatása, a bandérium megszervezésének és ellátásának nehézségei, de szerepet kapnak a levelekben a magyar főurak is, akik ebben az időszakban meglátogatják Egert vagy kapcsolatot építenek Hippolittal a kormányzón keresztül. A tanulmány a két személyiség, Ercole Pio és Taddeo Lardi és a történeti kontextus ismertetése után bemutatja a mintegy száz olasz nyelvű levélből álló korpuszt, amelynek jelentős része Egerben keletkezett és ma a Modenai Állami Levéltárban őrzik. A főbb témák bemutatása mellett a tanulmány kitér néhány olyan kérdésre, amelyek megfejtéséhez a levelek adhatnak kulcsot.

GIULIANO CAPRILI MAGYARORSZÁGI LEVELEI

DR. W. SOMOGYI JUDIT
PPKE BTK Klasszikus és Újlatin Nyelvek Intézete, Olasz tanszék, egyetemi adjunktus

PhD, egyetemi adjunktus -- Egyetemi tanulmányait 1993–1998 között végezte az ELTE BTK Olasz nyelv és irodalom tanszékén; ahol középiskolai olasztanár végzettséggel szerzett diplomát 1998-ban. 1998–2001 között az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola Romanisztika Programját végezte, a PhD fokozatot 2004-ben szerezte meg. 1999 óta a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK, Klasszikus és Újlatin Nyelvek Intézete, Olasz tanszék oktatója (2001-től főállásban, korábban óraadóként; jelenleg egyetemi adjunktusi beosztásban); 1999–2003 között az ELTE BTK Olasz nyelv és irodalom tanszékén volt óraadó, 2005-től a PPKE BTK Nyelvtudományi Doktori iskola oktatója. Kutatási területei: olasz nyelvtörténet; magyar-olasz kontrasztív nyelvészet; késő-középkori itáliai rejtjelezés.

Giuliano Caprili ferrarai ügyvivő a 16. század első felében több alkalommal tartózkodott Magyarországon: többek között Budán a ferrarai hercegi ház követe, később Egerben Estei Hippolit püspök titkára volt, majd ugyanitt Estei I. Alfonz ferrarai herceg megbízásából működött. A Caprili magyarországi tevékenységéhez köthető iratanyag legnagyobb részét a Modenai Állami Levéltár őrzi. A feltárt negyvenhárom dokumentum 1508 és 1521 között keletkezett, hosszabb-rövidebb terjedelmű, többnyire olasz nyelven írt követi, ügyvivői beszámoló, amelyek gyakran országos és nemzetközi (európai) jelentőségű eseményekről szóló tudósításokat is tartalmaznak. Néhány misszilisben az is megfigyelhető, hogy az írás rejtjeles formában közli a szöveget. Tartalmi gazdagságának köszönhetően az irategyüttes több darabja korábban hazai vagy nemzetközi kutatások látókörébe is bekerült, ugyanakkor a forrásanyag egészének feldolgozására még nem került sor. Az előadás, majd a tanulmány célja a Caprili magyarországi tevékenységével kapcsolatba hozható modenai dokumentumegyüttes áttekintése, különös tekintettel az általa írt szövegeknek eddig még nem vizsgált jellemzőire.

Hadtörténet

GIROLAMO MARTINENGO NUNCIUS ÉS EGER 1552. ÉVI OSTROMA

KANÁSZ VIKTOR
MTA-PPKE Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport történésze

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet és Társadalomtudományi Karán végezett 2016-ban. Elsősorban késő középkori és kora újkori egyház- és diplomáciatörténettel foglalkozik, azon belül is a pápaság és Magyarország kapcsolatával, ezen belül is a korabeli nunicusok tevékenységével, valamint a római szentszék és Magyarország között fennálló információs csatornákkal. Kutatásai másik területe elsősorban a veszprémi egyházmegyéhez köthető, azon belül is a kora újkori egyházlátogatási jegyzőkönyvek feldolgozásával, valamint Nagykanizsa és a Kanizsai család történetével foglalkozik. Dolgozott a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában, jelenleg pedig az MTA-PPKE Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoportban, valamint a Magyarságkutató Intézetben történészként. Emellett a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának doktorandusz hallgatója, doktori disszertációjában Girolamo Martinengo nuncius életét és az I. Ferdinánd udvarában végzett tevékenységét dolgozza fel.

A pápaság a 16. században fejlett, évezredes múltra visszatekintő diplomáciai szervezettel rendelkezett. E rendszer egyik legfontosabb szegmensei az egyes európai udvarokban működő nunciatúrák voltak. E nunciatúrák és az élükön álló nunciusok fő feladatai közé tartozott a római Szentszék és az állomáshelyük, valamint a helyi egyházak közti diplomáciai kapcsolattartás és Róma állandó informálása a nunciatúrára befutó hírekről, fejleményekről. Girolamo Martinengo apátnak, a pápa által I. Ferdinánd udvarába küldött nunciusnak (1550–1554) fennmaradtak a jelentései. E forráscsoport kitűnő lehetőséget biztosít ahhoz, hogy áttekintsük, mi és mennyire érdekelte Rómát a Magyarországon dúló várháborúk időszakában, honnan származtak a nuncius hírei s hogyan kommentálta a történteket. Ennek során azt is meg lehet vizsgálni, hogy a várháborúk egyik legnevezetesebb ostroma, Eger 1552. évi sikeres megvédése hogyan jelent meg a nuncius jelentéseiben, milyen jelentőséget tulajdonított a várnak, tisztában volt-e az előzményekkel, mennyire ismerte az ostrom menetét, valamint mit tudott Dobó István helytállásáról, végül pedig hogyan értékelte a győzelmet?

ANTONIO CARAFFA ÉS EGER FELSZABADÍTÁSA A TÖRÖK ALÓL (1687)

F. MOLNÁR MÓNIKA
ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Turkológiai munkacsoport, tudományos munkatárs

A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen szerzett történelem (1999) és olasz (1997) szakos diplomát. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen török szakot végzett (2001) és ugyanitt doktorált 2009-ben „A karlócai béke és az azt követő határkijelölés a Délvidéken és Erdélyben" témából. Kutatási területe a 16–17. századi olasz-magyar-oszmán kapcsolatok története, az iszlám világ és a Mediterráneum kapcsolata, valamint a török kultúrtörténet és mindennapi élet. Ezen belül legfőképp Raimondo Montecuccoli, Antonio Caraffa és Luigi Ferdinando Marsigli munkásságával foglalkozott.

A Dél-Itáliából származó Antonio Caraffa (1642–1693) sok honfitársához hasonlóan Habsburg szolgálatban kereste a megélhetését. 1665-ben lépett I. Lipót császár (1640–1705) szolgálatába, ahol gyorsan emelkedett a katonai ranglétrán, 1682-ben tábornokká nevezték ki. Magyarországon mind a török, mind a Thököly ellen folyó harcokban aktívan kivette a részét. A császár kényes feladatokat bízott rá: a debreceni és a szolnoki *Caraffa-járás* néven elhíresült események után Caraffa az eperjesi vértörvényszékkel írta be magát a magyar történelembe. Ezek után következett Eger ostroma és végül – a vár alá rendelt Caraffa hathatós tárgyalásainak eredményeként – 91 évi török megszállás után – Eger várának török kapitulációja (1687. december 18.). Több évtizedes magyarországi erőfeszítéseiért gazdagon megjutalmazták: megkapta a birodalom hercege címet (1686), majd a következő évben I. Lipót császár kezdeményezésére elnyerte az Aranygyapjas Rendet is, mely a Habsburgok spanyol ágának a legfontosabb rendjele volt. Előadásban, majd a tanulmányban a Nápolyi Állami Levéltárban lévő Eger török alóli felszabadítását említő dokumentumokat mutatja be.

ITÁLIAI VONATKOZÁSOK ZINZENDORF EGRI VÁRKAPITÁNY 1705-ÖS LEÍRÁSÁBAN, A PRÁGÁBAN MEGTALÁLT KÉZIRATOK ALAPJÁN

DR. VERÓK ATTILA
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Intézet, tanszékvezető, egyetemi docens

2002-ben szerzett diplomát a Szegedi Tudományegyetem magyar–történelem–könyvtár (régi könyves)–magyar őstörténet szakán, 2002–2008 között a Szegedi Tudományegyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájában végezte doktori tanulmányait, ahol az irodalomtudományok doktora lett. 2002-től óraadó, majd 2006-tól főállású oktató az Eszterházy Károly Főiskolán, majd Egyetemen, ill. Katolikus Egyetemen, 2018-ban habilitált a Debreceni Egyetem Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskolájában, 2021. szeptember 1-től pedig az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem frissen kinevezett professzora. A Bölcsészettudományi és Művészeti Kar Történelemtudományi Intézetének keretében működő Kulturális Örökség és Művelődéstörténet Tanszék vezetője. Kutatási területe a Kárpát-medence 16–18. századi művelődés-, könyvtár- és könyvtörténete, különös tekintettel Erdélyre és az erdélyi szászok könyves műveltségére. Emellett foglalkozik a kulturális örökség elméleti és gyakorlati kérdéseivel, valamint Eger város helytörténetével is.

Nemrégen került elő Ferdinand von Zinzendorf egykori egri várkapitány autográf naplója Prágában, amelyben 1703-tól kezdődően néhány éven keresztül részletes leírást készített az állomáshelyén és környékén tapasztalt eseményekről. A napló igazi kortörténeti csemege, értékes pillanatfelvétel Eger és a környező települések 18. századi eleji hétköznapjairól, társadalom-, gazdaság- és hadtörténetéről. Jóllehet a leírás nem kimondottan néprajzi, kultúr- vagy művészettörténeti szempontú, fontos adalékok tudhatók meg belőle például Eger korabeli építészettörténetéről, így annak itáliai vonatkozásairól is. A várkapitány saját kezűleg készített rajzai további fontos információkat őriztek meg abból az időből, amikor Egerben még részben láthatók voltak a település középkori(as) építészeti

örökségének egyes elemei, köztük itáliai eredetűek is. Az előadás a kéziratos szövegben eddig azonosított, Eger itáliai kapcsolataival összefüggésben álló tudnivalókat szedi csokorba.

2012. SZEPTEMBER 24. (PÉNTEK)

Eger és az egyházi kapcsolatok – Róma…

ITÁLIAI HATÁSOK AZ EGRI SZÍNHÁZI ÉLETBEN 1810-IG

DR. PINTÉR MÁRTA ZSUZSANNA
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, tanszékvezető egyetemi tanár

1985-ben szerzett diplomát az ELTE magyar-történelem szakán, 1985–1996 között az Irodalomtudományi Intézet tudományos munkatársa volt, 1995-ben kandidátusi címet szerzett, 1996-2012 között a Veszprémi Egyetem (ma Pannon Egyetem) Színháztudományi Tanszékén volt egyetemi docens, 2000-től pedig a Tanszék vezetője. 2002-ben habilitált, 2018-ban lett az MTA doktora. 2012-óta az egri Eszterházy Károly Főiskola, majd Egyetem oktatója, 2018-tól egyetemi tanár. 2017-től a Bölcsészettudományi és Művészeti Kar dékánja. Kutatási területe a régi magyar irodalom, a 16–18. századi magyar dráma és színháztörténet.

Egerben 1692-től a 18. század végéig folyamatos volt a színjátszás a jezsuita gimnáziumban, és a szemináriumban is. A több mint 250 címből álló repertoárban jelentős helyet foglalnak el az olasz jezsuita drámaszerzők művei is. Ennek oka elsősorban az, hogy a

18. századi egri püspökök mind a római Collegium Germanicum-Hungaricumban tanultak, s az ott eltöltött évek után olaszos ízléssel, műveltséggel tértek vissza, de általában is elmondható, hogy a jezsuita színjátszás első teoretikusai és legfontosabb drámaszerzői (Bernardino Stefonio, Antonio Viperano, Stefano Tucci, Tarquinio Galluzzi) olyan itáliai jezsuita tanárok voltak, akiknek a munkássága alapvetően meghatározta a rend színházi kultúráját, sőt az első színpadtechnikai kézikönyveket is Itáliában jelentették meg. Az egri jezsuita gimnázium könyvtárának jegyzéke is arról tanúskodik, hogy több népszerű szerző (Niccolo Avancini, Pietro Metastasio, Alessandro Donatus) drámáit is felhasználták a változatos színházi élet kialakításához, akár úgy, hogy közvetlenül előadták őket, akár úgy, hogy mintának tekintették ezeket a darabokat saját drámaszövegeik megírásakor. Az előadott darabok egy része történelmi dráma volt. Ezt a tematikát folytatta Pyrker János későbbi egri érsek is, aki 1810-ben Bécsben megjelent történelmi színműveivel szintén a jezsuiták által kezdett iskolai drámahagyományt követte.

EGER ÉS ITÁLIA IRODALMI VONATKOZÁSAI

DR. KUSPER JUDIT
az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetének igazgatója, habilitált egyetemi docens

PhD-fokozatát 2008-ban szerezte irodalomtudományból a Debreceni Egyetemen, majd ugyanitt habilitált 2021-ben. Fő kutatási területe a klasszikus magyar irodalom szubjektum- és nyelvelmélete, mítosz- és mesepoétikája, a kora modernség epikájának narratív megoldásai, emellett elsősorban a női irodalom írásainak sajátosságait vizsgálja. Főbb publikációi Czóbel Minka, Vajda János, Kosztolányi Dezső, Vajda János és Gárdonyi Géza munkásságáról, női irodalomról, performatív jelenségekről és mesepoétikai kérdésekről jelentek meg.

Európa első egyetemei egyidősnek tekinthetők a kulturális javak áramlásával, a tudásátadás nemzetköziesedésével, új kultúrák, változó hagyományrendszerek megismerésével. A reformáció peregrinációjának jelentős hazai hatása után leginkább a 18. század második felében, a török uralom majd az osztrákokkal vívott harcok után magára találó magyar kultúrában találjuk meg leginkább az európai kultúra nyomait: Párizsban, Rómában, Bécsben megismert hagyományok plántálódnak át magyar nyelvterületre, tudós társaságok alakulnak, könyvek, tanárok, tudósok érkeznek Magyarország kulturális centrumaiba, így a romjaiból újraépülő s magára találó Egerbe is.
Az Eszterházy Károly püspöksége alatt formálódó város vonzza a nyugati tudósokat s azok magyar követőit is, s ebben a maga korában egyedülálló közegben – sok egyéb diszciplína mellett – a magyar irodalom és irodalomtörténet-írás is lendületet kap és új hangot talál. Előadásban majd a tanulmányban arra a kérdésre keressük a választ, milyen hatást gyakorolhatott e kultúraformáló tevékenységre a római Collegium Germanicum et Hungaricum, melynek falai között 1745 és 1748 között Eszterházy Károly is tanult, s – ezzel összefüggésben – milyen szerepet játszhattak az Itáliában vásárolt könyvek az egyetemházban megindult magas szintű oktatásban. Az itáliai (vulgáris) irodalom- és nyelvszemlélet hatását az 1796-1800-ig az egri magyar nyelv és irodalom tanszéken tanító Pápay Sámuel *A magyar literatura esmérete két részben* című munkája alapján kísérli meg bemutatni (mely az első magyar nyelvű rendszeres irodalomtörténet), ahol kiemelt figyelmet fordíthatunk a nemzeti nyelv és nemzeti literatura fogalmának, az irodalomtörténet fogalomrendszerének itáliai gyökereire.

EGY EGRI PÜSPÖK ITÁLIAI IRATAI 1617-BŐL (ERDŐDY JÁNOS KÁNONI PROCESSZUSA A FRASCATI ALDOBRANDINI-LEVÉLTÁRBAN)

Dr. TUSOR PÉTER (
MTA-PPKE Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport, tudományos tanácsadó, egyetemi docens

Szakterülete a kora újkor és a 15–20. századi bölcsészeti szemléletű egyháztörténet. Turai származású, a kecskeméti piaristáknál érettségizett 1986-ban. Egri teológiai tanulmányait, sorkatonai szolgálatát követően az Eötvös Collegium tagjaként 1994-ben végzett az ELTE történelem, illetve latin nyelv és irodalom szakján. R. Várkonyi Ágnesnél doktorált 2001-ben. 2012-ben habilitált a SzTE-n, 2014-től az MTA doktora. 1999-től tanít a PPKE BTK-n, latintanár, majd 2001-től adjunktus, 2007-től egyetemi docens. 2012-ben sikerrel pályázott az MTA Lendület Programon. 2017-től tudományos tanácsadó, az MTA-PPKE Római Történeti Kutatócsoport (ELKH) vezetője; 2020-től a BTK Moravcsik Gyula Intézet (ELKH) munkatársa is. Kutatásainak középpontjában Magyarország és a pápaság történeti kapcsolatai, a római, itáliai Hungarica-feltárás áll.

Az Vatikáni Apostoli Levéltár 17–19. századi anyagának fontos, a *Hungarica*-feltárás szempontjából egyik különlegesebb forrástípusát az úgynevezett kánoni kivizsgálási jegyzőkönyvek *(processus informativus)* alkotják. A személyes dokumentumok, esetenként előforduló sajátkezű önéletrajzok hazai viszonylatban is egy főpapi proszopográfiai adattár alapjait képezik. A magyar püspökökről és püspökségekről – néhány római eljárás kivételével – zömmel a császári nunciatúrán lefolytatott tanúkihallgatások jegyzőkönyvei az 1620-as évektől kezdve ugyanis többé-kevésbé hiánytalanul fennmaradtak a vatikáni levéltár különböző fondjaiban. VIII. Orbán (1623–1644) csak 1626-ban rendelte el a dokumentumok kötelező archiválását. A mintegy kéttucatnyi kérdésre feleletet adó és legkevesebb három tanú vallomását rögzítő hazai processzusok az ezt megelőző időszakból elvétve találhatók

meg a vatikáni levéltáron belül a bíborosi kollégium, a bécsi nunciatúra, továbbá az úgynevezett *Dataria Apostolica* archívumában, a legkorábbi 1613-ból.
Az előadás majd a tanulmány tárgyát képező jegyzőkönyv a Vatikánon kívül az Aldobrandini hercegek jelenleg Frascatiban található magánlevéltárából került elő *(Villa Belvedere)*. A pápai megerősítés ügyében eljáró Pietro Aldbobrandini bíboros iratai között maradt ránk. A tudomány figyelmét eddig elkerülő forrás jelen ismereteink szerint a legkorábbi fennmaradt egri *processus informativus*. Az 1617. április folyamán Prágában lefolytatott eljárás során a pápai nuncius előtt összesen öt tanú tett eskü alatt vallomást: *Jagusith Pál* apostoli protonotárius, zágrábi olvasókanonok; *Malenich Miklós* császári és királyi udvari familiaris, és a horvát–szlavón rendek képviselője az udvarban; *Székely György* Klesl bíboros udvari prefektusa; *Ramocsaházy Mihály* pozsonyi kanonok, végül *Ferenczffy Lőrinc* udvari magyar titkár. Az általuk elmondottak érdekes kortárs pillanatfelvétel az egri egyházmegye viszonyairól a Bocskai- és Bethlen-féle hadjáratok köztes idejéből. Az Erdődy Jánosról szóló beszámolóik pedig az egyházmegye egyik legismeretlenebb, a pápai megerősítéséig végül el nem jutó és püspöki székét végül el sem foglaló főpásztoráról szolgáltatnak hiánypótló adatokat.

18. SZÁZADI EGRI PÜSPÖKÖK (ERDŐDY GÁBOR, BARKÓCZY FERENC, ESZTERHÁZY KÁROLY) ITÁLIAI KAPCSOLATRENDSZERE

BÁNRÉVI MÓNIKA
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem doktori iskola hallgatója

Diplomái megszerzése mellett – művelődésszervező 2002–2006 EKF és kulturális örökség szakember 2013–2015 EKF – tanulmányaimat idegenforgalmi specializációval és sok nyelvvel bővítette. Elsődlegesen a latin kultúrkörrel foglalkozik; az olasz, spanyol, francia, portugál és

természetesen a latin nyelveken keresztül. Közel 20 évig foglalkozott kulturális szervezéssel és idegenvezetéssel. Ezen kívül számos helyen tanított, fő profilja az olasz és spanyol oktatás, illetve Eger kulturális öröksége. Mivel munkája során nagyon közel került a történelemhez, 2016-ban beiratkozott az Eszterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktoriskolájába, amit 2021 júniusában sikeres abszolutóriummal zárt. Fő kutatási területe Eger itáliai öröksége, valamint a török kori Eger, a készülő disszertáció témája Eger város 1715 és 1750 közötti története, melynek szerves része az itáliai kulturális örökség.

Erdődy Gábor Antal csakúgy, mint utódai, Barkóczy Ferenc és Eszterházy Károly a római Collegium Germanicum et Hungaricum alumnusai voltak és tevékenységüket rendkívüli módon befolyásolták a római tanulóévek. Erdődyre római tanulmányai során nagy hatást gyakoroltak a Villa Borghese kertjei, így püspöki székhelyén jelentős kertépítő munkákba kezdett, mely során elkészült a jelenlegi Érsekkert helyén lévő püspöki vadaspark és a püspöki palota kertje télikerttel (1723), narancsos házzal és fácános házzal (1729) bővítve. Erdődy Gábor építőmestere, Giovanni Battista Carlone (1682–1747) Eger város korabeli arculatát alakította ki a 18. század első felében többek között polgárházak, iskolaépület, híd, templom, kórház és a püspöki rezidencia építésével.

Erdődy halála után Barkóczy Ferenc (1745–1761) időszakához is számos építkezés köthető, köztük a felsőtárkányi tavak felett felépült magánkastélya, a híres és hírhedt *Fuorcontrasti*. Barkóczy volt az első igazán mecénás szerepre vállalkozó főpap Egerben, aki az építészet és a festészet pártolása mellett támogatta a helyi irodalmi kultúra, az opera és a színjátszás fejlődését. Barkóczy Ferenc egri főpásztorsága idején érkezett a városba Luganóból az Adami család, Carlo Adami márványfaragó és Giovanni Adami, a ferences és a rác templomok kapujának készítője. Barkóczy püspök felsőtárkányi kastélyán és harsányi nyaralóján dolgozott Giacomo Berra, Giovanni Battista Scala márványos, Tommaso Ferrara márványfaragó és Felice Santina ónöntő.

Barkóczy Ferenc esztergomi érseki kinevezése után Eszterházy Károly (1761–1799) került az egri püspöki székbe, aki 1793-ban jelentős magyar és idegen nyelvi gyűjteménnyel alapított könyvtárat, melynek állományát a bécsi nuncius, Giuseppe Garampi könyvbeszerzései nagymértékben gyarapítottak. Eszterházy Károly püspök idejéből kiemelten említést érdemel Antonio Giuseppe Sartori szobrász és építész, Giovanni Mundi püspöki építésfelügyelő, továbbá kapcsolattartás szempontjából Gianbattista Guerrieri a római Collegium rektora.

PYRKER ÉRSEK EGRI SZÉKESEGYHÁZA ÉS SZOBORDÍSZEI

Dr. LUDÁNYI GABRIELLA
Eszterházy Károly Főiskola, nyugalmazott művészettörténész

1969-ben végzett az Eötvös Lóránd Tudomány Egyetem Bölcsészettudományi Karának művészettörténet-magyar szakán, majd ugyanott művészettörténet bölcsészdoktor. 1969–1980 között a Heves Megyei Múzeumok Igazgatósága Dobó István Vármúzeumának muzeológus-osztályvezetője, megyei általános igazgatóhelyettese. Emellett a képző- és iparművészeti gyűjtemények gondozója, kb. 50–60 időszaki, és néhány állandó kiállítás rendezője, több katalógus előszó, tanulmányok, cikkek, kritikák szerzője folyóiratokban, periodikákban. Kiadványok szerkesztője. 1980–1989 között szabadfoglalkozású. 1989–2006 között docens az egri Eszterházy Károly Főiskola Rajz-Vizuális Kommunikáció Tanszékén, és megbízott előadó a Történelmi Intézetben. Művészettörténetet, esztétikát, műelemzést oktatott, ikonográfiái és interpretációs speciálkollégiumokat vezetett. 2006-tól nyugdíjas,

szabadfoglalkozású. Kutatási területe a 18–19. századi magyarországi művészet, ikonográfia, egyházművészet, építészettörténet, műemlékvédelem, helytörténet. Monográfusa Kovács Mihály (1818–1892) festőművésznek, akinek önéletírását is sajtó alá rendezte. Legfőbb kutatási területe az egri Líceum építéstörténete és kiemeltem az Eszterházy Károly püspök által készíttetett freskók ikonográfiái programja.

Marco Casagrande (Campea di Miane 1804 – Cison di Valmarino 1880) venetói művész 1820-tól a velencei akadémián tanult, több díjat nyert, majd számos munkát készített Coneglianóban, Trevisoban, Ferrarában, Padovában. Ifjúkori munkái felveszik a versenyt a Canova nyomába lépő klasszicista szobrásznemzedék legismertebb képviselőivel. Mindezek alkalmassá tették arra, hogy a velencei pátriárka székből 1827-ben Egerbe távozó kitűnő ízlésű Pyrker János László (1772–1847) új állomáshelyén építendő hatalmas székesegyháza vezető szobrászaként eleve számításba vegye. Így vált Marco Casagrande észak-itáliai művészből a magyarországi szobrászat egyik első jelentős képviselőjévé, sok szempontból úttörő alkotójává. Az egri székesegyház szobrászmunkáit kivételes feladatnak tekinthetjük. Pyrker érsek óriási energiával kezdett a székesegyház felépítéséhez. Az új székesegyház 1831–36 között épült, 1837-ben szentelték fel. Casagrande itt találkozott először a monumentális szobrászat igényeivel, és az egyházi szobrászat speciális tematikus és formai kívánalmaival. Az előadás súlypontját az egri munkáknál Pyrker itáliai reminiszcenciái, az ihlető előképek által meghatározott inventori munkája képezi, amivel szerencsésen találkozott Casagrande fantáziája, spekulatív és formai készsége. Másrészt az itáliai hazatérés néhány jelentős, de kevésbé ismert munkáját mutatja be részletesebben.

A VELENCEI MECHITÁRISTÁK EMLÉKEZETE PYRKER JÁNOS LÁSZLÓ EGRI ÉRSEK HAGYATÉKÁBAN

KÖVES-KÁRAI PETRA
Egri Érseki Látogató Központ művészettörténész muzeológus

A piliscsabai Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán 2006-ban francia bölcsész és nyelvtanár, 2009-ben pedig művészettörténész diplomát szerzett. 2010–2016 között művészettörténész-muzeológus a budapesti Magyar Nemzeti Galériában, fő tevékenysége a Szerkesztőséghez kötődött, ahol 15 kiállításban és azok katalógusának elkészítésében működött közre. 2016-tól az egri Érseki Palota Látogatóközpontban (Főegyházmegyei Múzeum, Eger) művészettörténész-muzeológusként dolgozik. Tudományos kutatóként jelenleg az Egri Érsekség gyűjteményeit és az egyházmegye területén lévő művészeti értékeket méri fel, vizsgálja és publikál egy-egy témában. Ennek eredményeit 5 tanulmányban és 1 közleményben jelentette meg, valamint 6 tudományos konferencián vett részt. A Látogatóközpontban 8 különböző kiállítást szervezett napjainkig.

A mechitaristák kongregációja az örmény katolikus egyházhoz tartozó szerzetesrend, amelynek több központja is kiépült Európában, mint például Szamosújváron, vagy éppen az olasz Velencében. A 18–19. század fordulóján az örmény irodalom központjává vált ez utóbbi, a velencei San Lazzaro szigetén lévő monostor, amely könyvkiadóként komoly kultúrkincseket hagyott az utókorra.

Pyrker János László velencei pátriárkaként (1820–1826) kapcsolatban volt az akkori mechitarista főapáttal, Ákontz-Kövér Istvánnal (1740–1824), egyes visszaemlékezések szerint nagyon jó barátságban voltak. Az ő életrajza is, amelyet Alexander Rafael írt, megtalálható Pyrker érsek egri könyvhagyatékában. Ezek alapján úgy tűnik, hogy a leendő érseknek volt személyes kapcsolata a mechitaristákkal, amely később is megmaradt, hiszen Egerbe is érkezett jó néhány könyv az olasz szigetről. Olyan fontos szerzők nevei tűnnek fel a főpap

hagyatékában, mint például Gabriele Avedichian (1751–1827) mechitarista filozófusé és teológusé, aki az egyik legnagyobb hatású professzora volt a Mechitarista iskolának az 1810-es években; vagy mint Giovanni Battista Aucher (1762–1854) filológusé; vagy Eugène Boré (1809–1878) lazarista nyelvészé, aki szintén sokat tett az örmény kultúra továbbhagyományozásáért.

Még egy kis képekbe zárt Itália (helyszín: Ziffer Sándor Galéria)

AZ EGRI KÉPTÁR LEGSZEBB ITÁLIAI FESTMÉNYEI DOSSO DOSSITÓL (1489–1543) KOVÁCS MIHÁLYIG (1818–1892)

H. SZILASI ÁGOTA
Dobó István Vármúzeum művészettörténész–főmuzeológus

Az egri tanárképző főiskolán végzett rajz-földrajz szakon, majd 1997-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Művészettörténet szakán szerzett diplomát. A salgótarjáni Nógrádi Történeti Múzeumban eltöltött öt év után 1993-tól az egri Dobó István Vármúzeum művészettörténésze lett. A képző- és az iparművészeti gyűjtemény gondozása mellett számos kiállítást rendezett, illetve nyitott meg, és a hozzájuk kapcsolódó szakmai kiadványokat szerkesztette. 1994 óta *az egri Országos Akvarell Biennálék / Triennálék* kurátora. 2008–2012 között a hatvani Hatvany Lajos Múzeum igazgatója. 2013-tól koordinálja a Zsinagóga Galéria, majd *Ziffer Sándor Galéria* szakmai működését. 2014-től szervezi az *Örökségünk védelme és jövője* konferenciasorozatot. 2016-tól a vármúzeum tudományos kiadványaiért felelős koordinátor, több kötet szerkesztője. 2020 nyarától a Gyűjteményi és Állományvédelmi osztály vezetője. 2001 óta megbízott oktatóként művészettörténetet tanít

az Eszterházy Károly Főiskola majd Egyetem Vizuális Művészeti Intézetében és a Történettudományi Intézetében. Kutatási területe a 19–20. századi, illetve kortárs művészet. Publikációi, tanulmánykötetekben és művészeti szakfolyóiratokban jelennek meg.

Az Egri Képtár a Bartakovics Béla érsek támogatásával 1872-ben létrejött egykori Líceumi Múzeumban összegyűlt, majd a Dobó István Vármúzeum által az egri érsekség letétjeként őrzött, illetve az elmúlt hatvan évben a múzeum vásárlásaival is gyarapított festménygyűjtemény. Műveltebb kútfőkkel is megesik néha azonban, hogy ezt a képgyűjteményt Pyrker János László (1772–1847) egri érsek nagyhírű, elsősorban itáliai reneszánsz festményeket tartalmazó kollekciójával azonosítják. Azzal a gyűjteménnyel, ami Pyrker velencei pátriárkasága idején állt össze, de amelynek jelentős részét 1836-ban az alapítandó Nemzeti Múzeum számára felajánlott. Több évtizedig nem akadt e vállalkozásnak folytatója Egerben. Aztán a létrejött egri kollekció a hazai múzeumok közül európai kollekciójával tűnt ki. Ez a nemzetközi mércével mérhető képgyűjtemény elsősorban 16–19. századi itáliai, németalföldi, francia, osztrák és német mesterek, valamint zömében 18–19. századi magyar művészek festményeit őrzi. A gyűjtemény leggazdagabb egysége a 16–18. századi itáliai festészetet reprezentálja: kiemelendő a színekben pompázó észak itáliai, velencei festészet néhány darabja, de az erős érzelmekre ható nápolyi és római festészet jeles mestereitől is őriz néhányat a gyűjtemény.

Aztán évszázadokat ugorva fontos szólni az Egerben is alkotó *Kovács Mihály* (1818–1892) festőművész munkáiról, köztük arról a 17 db vízfestményről, amiket itáliai tanulmányútja alkalmával készített az 1840-es években. Kovács Rómában, Velencében, Firenzében, Nápolyban, a környék ligetes vidékein készített tájképecskéi és viselet-ábrázolásai párhuzamba állíthatók a kortársak – id. Markó Károly, Barabás Miklós, Libay Károly Lajos – Itáliában készített vízfestményeivel.